

ES/LS
Susanne Gullberg Brännström

Möte i användarrådet för arbetsmarknadsstatistik 13 Maj 2019

Närvarande:

Erik Mellander, IFAU, Ordförande
Binniam Kidane, Arbetsmarknadsdepartementet
Ann-Sofie Öberg, ersättare för Julia Asplund, Ekonomistyrningsverket
Petra Nyberg, Arbetsförmedlingen
Gabrielle Larsson, ersättare för Susanna Aggeborn, Finansdepartementet
John Ekberg, Medlingsinstitutet
Sara Schånberg, Konjunkturinstitutet
Kevin He, Arbetsgivarverket
Mats Larsson, LO
Pär Lundqvist, Svenskt Näringsliv
Anna Löfgren Eriksson, Unionen
Lena Orpana, TCO

Från SCB:

Cecilia Hertzman, ES/LEDN
Maj Eriksson Gothe BV/PI
John Kling, BV/AKU
Håkan Swan, ersättare för Mikael Fredberg, ES/LS
Fredrik Andersson, ES/SA
Peter Beijron, BV/AKU
Susanne Gullberg Brännström ES/LS, sekreterare

Föredragande:

Martin Axelson, PMU/LEDN

Frånvarande:

Petra Otterblad Olausson, BV/LEDN
Johanna Rickne, SOFI
Thomas Ljunglöf, SACO
Anders Axelsson, Region Skåne

Mötets öppnande

Ordförande öppnade mötet, hälsade välkommen till en ny mandatperiod och välkomnade nya ledamöter.

1 Godkännande av dagordning

Dagordningen fastställdes med ändringen att punkt 2 och 3 byter plats.

2 Avdelningscheferna hälsar välkomna och delar information som SCB vill förmedla

(Cecilia Hertzman, SCB)

SCB flyttar till Rymdstyrelsens gamla lokaler vid Solna strand i augusti 2020 och lämnar därmed Garnisonen.

SCB:s tidigare strategi har stäckt sig till 2020. Nu pågår ett arbete att utarbeta en fortsättning av strategin som sträcker sig efter 2020. Strategin kommer att ha ett "utifrån och in"-perspektiv där SCB ska lägga ett större fokus på att producera statistik till förädlare av statistiken som i sin tur arbetar om statistiken för andra syften och tillgängliggör den för allmänheten. Med förädlare menas t.ex. prognosmakare, analytiker och andra kvalificerade statistikanvändare.

Det pågår för tillfället en ASPIRE-vecka på SCB, vilket innebär att ett antal produkter, däribland AKU, får en översyn av kvaliteten. Det är en återkommande extern kvalitetsgranskning som görs med två års mellanrum.

3 Presentationsrunda

(Alla presenterar sig och delger kort sina förväntningar på och vad man själv kan bidra med till användarrådet)

SCB står inför en rad nya utmaningar. Dels pågår stora strukturella förändringar på arbetsmarknaden som digitalisering och nya anställningsformer som statistiken inte alltid fångar upp. Dels står vi inför vikande svarsfrekvenser, framförallt i individundersökningar. Samtidigt tillgängliggörs nya datakällor som Arbetsgivardeklarationer på individnivå (AGI) och olika former av Big Data som kanske skulle kunna användas för att fånga nya fenomen men också förstärka och förbättra redan existerande statistik. Inom Eurostat har man börjat titta på detta i olika arbetsgrupper. SCB har varit delaktiga i flera, bland annat för att se om man kan använda platsbankens uppgifter om lediga jobb istället för att fråga om vakanser. Även om vissa av skattningarna ser bra ut, så är det av stor vikt att reda ut frågor kring om uppgifterna går att använda för de syften det är tänkt. Vakanser och lediga jobb är inte samma sak, men är det tillräckligt bra för det statistiken används till?

Hur ska undersökningarna designas för att bli så användarvänliga som möjligt? SCB jobbar mot att statistiken ska bli mer sammanvändbar, men det ger effekter på de redovisade nivåerna och skapar tidsseriebrott. Är det rätt väg att gå i alla undersökningar? Denna typ av frågor är endast möjlig att reda ut i dialog med användarna av statistiken och SCB vill nyttja användarrådet för den typen av dialog och diskussion. Därför tycker SCB det är viktigt att få veta vilka förväntningar ledamöterna har på rådet.

Rådets ledamöter är samtliga kvalificerade och stora användare av SCB:s statistik. Uppgifterna används i stor utsträckning för prognoser och analyser av arbetsmarknaden och dess funktionssätt, inklusive lönebildning och kompetensförsörjning. Detta ställer krav på tillförlitlig statistik på allt från månads- till årsstatistik samt att det finns statistik som kan analyseras på både tvärsnitts- och longitudinell basis.

Förväntningarna från rådet är framförallt att få veta vad som är på gång inom statistiken och vilka förändringar som sker, både nationellt och på EU-nivå. Även nätverkandet med andra ledamöter är viktigt för att lära av varandra och skapa samsyn och förståelse. Att vara delaktig i diskussionerna ger också en bättre bild av vilken statistik som finns och hur den hänger samman. Man förväntar sig också bra och fruktsamma diskussioner som SCB ger återkommande återkoppling på, så man kan veta om den input som ges får några effekter.

Ledamöterna besitter förmågan att kunna bidra till en nyanserad och bred bild av hur användningen av statistiken ser ut och vilka utmaningar man som användare möter samt ge exempel på vilka behov som finns både i den existerande statistiken och framtida statistik. Hela rådet ser fram mot att kunna bidra med relevant input så det kan bli en progression i arbetet med att skapa morgondagens arbetsmarknadsstatistik.

6 Ämnesdesign: Arbetsmarknad (Martin Axelson, SCB)

Martin Axelson är sammankallande för den grupp som ska leda arbetet med att genomlysna den officiella statistiken inom ämnesområdet arbetsmarknad. Inom ämnesområdet är den officiella statistiken uppdelad på 22 olika produkter inom 8 olika statistikområden, med SCB, MI eller AV som statistikansvarig myndighet (SAM). I första hand koncentrerar gruppen sig på de 8 produkter som SCB är SAM för.

Det finns tre huvudsakliga skäl till att SCB nu genomför detta ämnesdesignarbete:

- Man vill förbättra statistikens sammanvändbarhet, särskilt över dagens produktgränser.
- Trots stora insatser visar utvecklingen över tid att det blir svårare och dyrare att studera utvecklingen på arbetsmarknaden genom urvalsundersökningar riktade till individer.
- För att reducera uppgiftslämnarbördan ska officiell statistik om så är möjligt baseras på uppgifter ur befintliga register. Med sammanvändbarhet i fokus finns det skäl att genomlysna användningen av registerdata utifrån ett ämnesområdesperspektiv.

Uppgiften är att

- föreslå vilken officiell statistik som SCB i framtiden ska ta fram inom ämnesområdet arbetsmarknad
- redogöra för vilka val avseende definitioner, uppgiftskällor och metoder, som den framtida statistiken ska utgå från

- redovisa vilka konsekvenser dessa val får för statistikens kvalitet och uppgiftslämnarbördan
- föreslå en tidplan för införandet av den nya arbetsmarknadsstatistiken samt redovisa kostnader och finansiering

Mycket talar för att statistiken framöver i större utsträckning än i dag kommer att vara registerbaserad. Inte minst rymmer den nya källan arbetsgivardeklarationerna på individnivå (AGI) stor potential för arbetsmarknadsstatistiken. Målbilden är att SCB, tillsammans med övriga SAM, ger samhället en sammanhållen och sammanvändbar statistik om läget och utvecklingen på arbetsmarknaden, samt fångar de förhållanden som kännetecknar arbetsmarknaden på ett relevant sätt. Utbud, efterfrågan och arbetsvillkor är komplexa och mångdimensionella fenomen, vilket också arbetsmarknadsstatistiken återspeglar. Statistiken möjliggör jämförelser över lång tid för centrala mått samtidigt som den är flexibel och anpassningsbar för att möta nya behov.

Avvägningar mellan de olika kvalitetskomponenterna kommer att behöva göras i diskussion med användarna av statistiken. I vilken utsträckning kan man t.ex. förlänga produktionstiden, om resultatet blir mer tillförlitlig och mer sammanvändbar statistik? För att arbetet ska lyckas krävs också dialog med andra SAM och registerhållande myndigheter.

Rådet tyckte att det är mycket bra att denna genomlysning görs och ställde sig positiva till att delta i diskussioner och bidra med underlag. Det lyftes att det är viktigt att ställningstaganden dokumenteras, både i termer av varför de gjorts och vilken påverkan det gett på statistiken. Det påpekades att det kan vara svårt att byta ut uppgifter som samlas in i dag mot registerdata, men det ändå finns värde i att utreda frågan. Det lyftes även att det är mycket viktigt att säkra tillgången på mikrodata, samt att det kanske finns värde i att användarna själva kan säsongrensa statistiken för att svara upp mot specifika behov snarare än att SCB gör på ett sätt som alla måste anpassa sig till.

Presentation Martin Axelson.

Microsoft
PowerPoint-present

6 Övriga frågor

En fråga lyftes av ordförande om vi skall införa lägesrapporter från rådets samtliga ledamöter där man kort beskriver vad som är på gång inom den egna verksamheten. Idén bifölls. Användarrådet har också tidigare haft lägesrapporter.

Har ledamöterna förslag på ämnen som kan tas upp till diskussion eller presenteras från SCB, den egna verksamheten eller någon annans lämnas de med fördel till sekreteraren för rådet.

Nästa möte bestämdes till den 21 oktober 2019. Under 2020 kan det bli aktuellt med tre möten under året.

Ämnesdesign arbetsmarknad

Användarrådet för arbetsmarknadsstatistik
190513

Martin Axelson, PMU/LEDN

Ämnesområdet Arbetsmarknad i dag (officiell statistik, aktiva produkter)

- Statistiska centralbyrån (SCB)
 - 8 produkter inom 5 statistikområden
- Medlingsinstitutet
 - 11 produkter inom 1 statistikområde
- Arbetsmiljöverket
 - 3 produkter inom 1 statistikområde

SCB

- Arbetskraftsundersökningar
 - Arbetskraftsundersökningarna (AKU)
- Lönesummor
 - Kontrolluppgiftsbaserad lönesummestatistik (LSUM)
 - Lönesummor, arbetsgivaravgifter och preliminär A-skatt (LAPS)
- Sjuklöner
 - Konjunkturstatistik över sjuklöner (Ksju)
- Sysselsättning, förvärvsarbete och arbetstider
 - Kortperiodisk sysselsättningsstatistik (KS)
 - Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS)
 - Yrkesregistret med yrkesstatistik (YrkesReg)
- Vakanser och arbetslöshet
 - Konjunkturstatistik över vakanser (KV)
- Not: Analyser och prognoser om utbildning och arbetsmarknaden utgör ej officiell statistik

Medlingsinstitutet

- Löner och arbetskostnader
 - Konjunkturstatistik, löner för kommuner (KLK)
 - Konjunkturstatistik, löner för landsting (KLL)
 - Konjunkturstatistik, löner för privat sektor (KLP)
 - Konjunkturstatistik, löner för statlig sektor (KLS)
 - Labour Cost Index (LCI)
 - Labour Cost Survey (LCS)
 - Lönestrukturstatistik, hela ekonomin
 - Lönestrukturstatistik, landstingskommunal sektor
 - Lönestrukturstatistik, primärkommunal sektor
 - Lönestrukturstatistik, privat sektor (SLP)
 - Lönestrukturstatistik, statlig sektor

Arbetsmiljöverket

- Arbetsmiljö
 - Arbetsmiljöundersökningen
 - Arbetsorsakade besvär
 - *Arbetsskador*

Är rådande utbud väl avvägt?

- På en armlängds avstånd beskriver statistikens innehåll ämnesområdet väl, i termer av
 - utbud (men även komplementet)
 - efterfrågan
 - arbetsvillkor
 - > lön, arbetsmiljö, *arbetstider*
 - obalanser (arbetslöshet, vakanser)
- Dock gäller att produkterna har vuxit fram över tid
 - Behovsstyrd tillväxt – produkt för produkt snarare än utifrån ett helhetsperspektiv

Statistikens kvalitet är inte allt

- Att producera officiell statistik handlar om att balansera (minst) följande tre dimensioner
 - statistikens kvalitet
 - kostnaden för att framställa statistiken
 - uppgiftslämnarbörda
- Över tid har aspekterna kostnadseffektivitet och uppgiftslämnarbörda blivit allt viktigare

Kvalitetsbegreppet för officiell statistik

- Relevans
 - Statistikens ändamål; Statistikanvändares informationsbehov; Statistikens innehåll
- Tillförlitlighet
 - Tillförlitlighet totalt; Osäkerhetskällor; Preliminär statistik jämförd med slutlig
- Aktualitet och punktlighet
 - Framställningstid; Frekvens; Punktlighet
- Tillgänglighet och tydlighet
 - Tillgång till statistiken; Möjlighet till ytterligare statistik; Presentation; Dokumentation
- Jämförbarhet och sam användbarhet
 - Jämförbarhet över tid; Jämförbarhet mellan grupper; Sam användbarhet i övrigt; Numerisk överensstämmelse
- Beroenden finns mellan komponenter, t.ex. innehåll och framställningstid

Kostnadseffektivitet

- De 8 produkterna som SCB ansvarar för har en budget som överstiger 25% av SCB:s anslagsintäkter
- Mycket mer än datainsamling, men insamlingskostnaderna utgör en stor del av SCB:s budget och har ökat över tid
- Extra tydligt vad gäller direktinsamling från individer och hushåll
 - Trots budgetökningar har svarsandelarna fortsatt sjunka
 - Inte hållbart ur ett resursanvändningsperspektiv

Exempel: AKU

- Under de senaste tio åren har bortfallet i AKU ökat från ca 20% till ca 50%
 - Bortfallsökningen har överlag varit mindre under de senaste åren
- När bortfallsökningen i AKU tog fart runt 2010 ökade också SCB:s insamlingskostnader markant
 - Mer resurser användes för att nå urvalspersoner och hålla uppe svarsfrekvensen
- Under de senaste åren har insamlingskostnaderna kunnat sänkas med ca 20% genom att använda en extern leverantör och genom att effektivisera spårningen

Genomfört eller pågående arbete – exempel kopplade till AKU (i första hand)

- *Extern leverantör*
- *Kombinerad insamling*
- Anpassning av blankett
- Bättre anträffbarhet och ökat deltagande
 - Strategier, kontakt och bearbetning
 - Telefonnummer från andra myndigheter
 - Utökad nummervisning
 - Avtal med Truecaller
 - Medlyssning av intervjuer
 - "Att intervjua – en handbok i intervjuteknik"
- Metodinsatser; urvals- och skattningsförfarande
- Trots redan vidtagna åtgärder behöver datainsamlingen även fortsatt effektiviseras

Uppgiftslämnarbörda

- Uppgifter för den officiella statistiken ska samlas in på ett sådant sätt att uppgiftslämnandet
 1. blir så enkelt som möjligt,
 2. står i proportion till användarnas behov, och
 3. är en rimlig arbetsbörda för uppgiftslämnarna.

De statistikansvariga myndigheterna ska vid framställning av officiell statistik i så stor utsträckning som möjligt använda uppgifter ur befintliga register. *SFS 2001:100, 4 §*

- En för arbetsmarknadsområdet helt nya registerkälla kommer snart att existera på Skatteverket:
 - Arbetsgivardeklaration på individnivå (AGI)

Vad menas med ämnesdesign

- Med ämnesdesign avses arbete med innehållsfrågor och övergripande designval, t.ex. val av
 - mål- och observationsobjekt
 - uppgiftskällor
 - insamlingsmetoder
- Utgår från ett helhets- och samordningsperspektiv och syftar till att säkerställa att SCB på ett genomtänkt sätt förhåller sig till sina statistikanvändare och deras informationsbehov

Ämnesdesign: arbetsmarknad

- Huvuduppgift: att med utgångspunkt från användarnas behov och tillgång till nya datakällor (särskilt AGI), inom befintliga budgetramar och med hänsyn tagen till uppgiftslämnarna och externa restriktioner (EU, ILO), föreslå en effektiv ämnesdesign
- Kvalitet, kostnad och uppgiftslämnarbörda ska ses utifrån ett ämnesområdesperspektiv
- Arbetet ska ske förutsättningslöst vad gäller organisation, arbetssätt och samverkansformer
- Dagens uppdelning i statistikprodukter är en utgångspunkt som ska värderas och omprövas
- Kvalitetskomponenter måste vägas mot varandra

Långsiktig målbild

(1)

- SCB ger, tillsammans med andra myndigheter, samhället en sammanhållen och användbar statistik inom arbetsmarknadsområdet att lita på
- Statistiken ger information om läget och utvecklingen på arbetsmarknaden samt fångar på ett relevant sätt de förhållanden som kännetecknar arbetsmarknaden
- Utbud, efterfrågan, obalanser och arbetsvillkor är komplexa och mångdimensionella fenomen, vilket också arbetsmarknadsstatistiken återspeglar
- Statistiken möjliggör jämförelser över lång tid för centrala mått samtidigt som den är flexibel och anpassningsbar för att möta nya behov

Långsiktig målbild

(2)

- AGI-uppgifterna är kompletterade med andra datakällor, bl.a. ekonomiskt bistånd, uppgifter från Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan, som stöd för statistik och analyser av exempelvis de med svag förankring på arbetsmarknaden
- Statistiken är i större utsträckning än i dag registerbaserad, men urvalsundersökningar används fortfarande för vissa syften
 - Urvalsstorlekar, undersökningars omfattning och olika skattningarnas frekvens (månad/kvartal/år) bestäms av och anpassas efter tillgången på registerinformation, användarnas behov och legala/formella krav (EU, ILO)

Utrymmet för samordning och helhetstänk är relativt stort

- Dialog krävs med
 - statistikanvändare
 - andra myndigheter, inkl. Medlingsinstitutet och Arbetsmiljöverket
 - (åter)användare av mikrodata
- Arbetet rör endast statistikområden/statistikprodukter som SCB ansvarar för, men ambitionen kan höjas om viljan finns
 - Regeringen beslutar om ämnes- och statistikområden resp. vilka myndigheter som ska vara statistikansvariga, men inom resp. statistikområde beslutar (normalt) den statistikansvariga myndigheten om statistikens innehåll och omfattning, inkl. vilka statistikprodukter som ska finnas